

N:o 14.

Ank. till Riksd. kansli den 21 febr. 1889, kl. 12 midd.

*Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändringar
i strafflagen den 16 februari 1864.*

Till lagutskottets handläggning hafva af vederbörande kammare hänvisats tre särskilda motioner om ändringar i strafflagen den 16 februari 1864, hvilka afgifvits, inom Första kammaren af herr *Hasselrot*, n:o 38, samt inom Andra kammaren af herr *G. Rydving*, n:o 28, och af herr *O. W. Redelius*, med hvilken herrar Johan Petersson och J. P. Nilsson instämt, n:o 48.

Herr *Hasselrot* föreslår i sin motion ändring i 13 kap. 1 § strafflagen. Detta lagrum är af följande lydelse: »Har någon, emot bättre vetande, burit falskt vittnesbörd, eller eljest afgifvit falsk utsaga, och det vittnesbörd eller den utsaga med laga edgång inför domstol, eller annorstädes efter domstols förordnande, bekräftat; dömes, för mened, till straffarbete från och med två till och med sex år».

Efter redogörelse för paragrafens innehåll anför motionären:

»Den, som i anledning af konkurs inför domare på landet aflagt borgenärsed eller med ed bekräftat riktigheten af i konkurs bevakad fordran, skulle sålunda, om han bevisas dervid hafva aflagt falsk ed, likväl

ej kunna dömas för mened, derest lagen skulle efter sin ordalydelse tolkas, enär han ej aflagt eden inför domstol eller efter domstols förordnande.

Lagens mening är dock uppenbarligen den, att äfven en dylik menedare skall till ansvar fällas, och då lagens berörda ordalydelse gifvit och kan gifva anledning till tvekan vid dess tillämpning, torde rättelse deri böra ske.»

För vinnande af detta ändamål föreslås »att Riksdagen för sin del ville besluta följande förändrade lydelse af 13 kap. 1 § strafflagen:

Har någon, emot bättre vetande, burit falskt vittnesbörd, eller eljest afgifvit falsk utsaga och det vittnesbörd eller den utsaga med laga edgång inför *offentlig myndighet* bekräftat; dömes för mened, till straffarbete från och med två till och med sex år.»

Om ock, såsom motionären anmärker, lagrummets ordalydelse kan gifva och i verkligheten gifvit anledning till tvekan i det af honom angifna afseende, har dock, så vidt lagutskottet känner, denna tvekan icke fått något uttryck i lagskipningen, så att någon domstol funnit sig hindrad att såsom mened anse en med ed inför domare å landet bekräftad falsk utsaga. (Se exempelvis ett prejudikat i Nytt juridiskt arkiv, årg. 1887, sid. 302). Ett stöd för den praxis, som sålunda öfver allt gjort sig gällande, torde ock kunna sökas, förutom i lagens enligt motionärens egen åsigt uppenbara mening, jemväl i den omständighet, att 1734 års lag, hvilkens missgernings- och straffbalkar blifvit ersatta med nu gällande strafflag, icke gör någon sträng skilnad mellan uttrycken domaren och rätten eller domstolen. Denna skilnad har först i senare författningar blifvit med större noggrannhet iakttagen. Då lagutskottet följaktligen icke kan finna den föreslagna lagändringen vara af något praktiskt behof påkallad, hemställer utskottet,

- 1) att Herr Hasselrots motion icke må af Riksdagen bifallas.

I 2 kapitlet 10 § strafflagen, sådan denna § lyder enligt lagen den 16 maj 1884, stadgas: »Saknas hos den, som blifvit till böter fäld,

tillgång till deras fulla gäldande, skola böterna förvandlas till fängelse». I 11 och 12 §§ meddelas närmare föreskrifter om grunderna och sättet för bötesförvandlingen; och i 13 §, hvars lydelse jemväl blifvit genom 1884 års lag ändrad, föreskrifves: »Om förvandling af böter efter 11 eller 12 § förordne Konungens befallningshafvande, der ej för särskildt fall finnes annorlunda stadgad».

Herr *Ryding* erinrar i sin motion, att enligt dessa bestämmelser Konungens befallningshafvande icke finge meddela beslut om bötesförvandling, förr än det visat sig, att tillgång till böternas fulla gäldande saknades. Häraf uppkomme beaktansvärda olägenheter, i synnerhet i orter, der en stor, lös arbetarepersonal förefunnes. Böternas redovisning försvårades och försenades, och i många fall inträdde en fullkomlig strafflöshet derigenom, att den bötfälde efter exekutors första besök för böternas uttagande aflägsnade sig från orten och sedermera icke återfunnes för att bringas till förvandlingsstraffets undergående. Motionären föreslår därför, »att Riksdagen, derest den icke föredrager att för sin del i frågan omedelbart besluta, må i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och Riksdagens pröfning underställa ett sådant förslag till ändring af gällande lag, att antingen vederbörande domstol eller polismyndighet ålägges att i sammanhang med böters ådömande meddela förordnande om deras förvandling i händelse af bristande tillgång till deras fulla gäldande, eller ock Kongl. Maj:ts befallningshafvande berättigas att, utan föregående utredning om dylik bristande tillgång, om förvandlingen besluta».

Båda de af motionären föreslagna alternativen förefalla utskottet föga lämpliga. Att, såsom i första rummet föreslagits, öfverlemna åt den myndighet, som ådömt böterna, att i sammanhang med böternas ådömande förordna om deras eventuella förvandling, synes icke stå i öfverensstämmelse med den karakter af verkställighetsåtgärd, som uppenbarligen tillkommer bötesförvandlingen. Det andra alternativet skulle åter tydligen leda derhän, att Konungens befallningshafvande måste på förhand verkställa förvandling af samtliga i saköreslängd upptagna bötesbelopp, hvilket, med afseende på en stor del af dessa, sedermera skulle visa sig vara fullkomligt onödigt, då böterna af den sakfælde erlades. Särskildt skulle ett sådant förfarande medföra svårigheter i de fall, då hofrätt eger förordna om sammanläggning af straff.

I sjelfva verket torde de olägenheter, hvilkas afhjelpande i motionen åsyftas, kunna undvikas genom en ändamålsenlig tillämpning af nu gällande bestämmelser. Enligt hvad inom utskottet blifvit upplyst, tillgår i detta afseende inom åtskilliga län på följande sätt. Så snart saköreslängd kommit vederbörande länsman till handa, anskaffar denne, i fråga om de bötfälde, hvilka han antager sakna tillgång till böternas erläggande, från domaren bevis om böternas ådömande, å hvilket länsmanen tecknar förklaring, att han, i egenskap af åklagare, med utslaget åtnöjes; hvarefter han låter målsegare, der sådan finnes, å samma handling teckna en dylik förklaring. Härmed begifver sig länsmanen till den bötfäldes bostad, erhåller jemväl dennes skriftliga förklaring, att han med utslaget åtnöjes, och företager undersökning, huru vida den bötfälde eger tillgång till böternas gäldande. Befinnes detta icke vara fallet, tecknas bevis härom å samma handling, hvarefter den bötfälde kan genast införpassas till länshäktet. Sedan han dit inkommit och inför fängelsedirektören bekräftat sin förklaring, att han åtnöjes med utslaget, inlemnas handlingarne till Konungens befallningshafvande, som verkställer förvandlingen och tecknar beslut derom å samma handling, der de förut omförmälda bevisen finnas tecknade. Till denna handling användas tryckta formulärblanketter, af hvilka en varit inför utskottet förededd, upptagande samtliga här ofvan omtalade bevis, förklaringar och beslut.

På detta enkla och, enligt utskottets tanke, med lagens anda och mening fullt öfverensstämmande sätt undvikas i dessa län de svårigheter, hvilka motionären ansett följa af lagens bestämmelser i ämnet; och hemställer utskottet med afseende härå,

2) att Herr Rydings motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Under åberopande af de grunder, som finnas anförda i en vid sistlidna års riksdag afgifven motion (n:o 5 bland motioner i Andra kammaren) föreslår Herr *Redelius* i sin ofvan omförmälda, nu väckta motion, »att Riksdagen för sin del behagade besluta att till 22 kap. 2 § strafflagen foga ett nytt moment, som då skulle blifva det 7:de, af följande lydelse:

(2 §. Såsom bedrägeri skall anses och efter 1 § straffas: 1—6 mom. oförändrade.)

7 mom. Om man genom veterligen falsk uppgift angående sin affärsställning antingen tillockat sig annans penningar såsom lån eller förmått löftesman att därför ikläda sig borgensförbindelse.»

Såsom bekant föreligger till Kongl. Maj:ts pröfning ett jemväl i tryck tillgängligt, af nya lagberedningen den 30 december 1887 afgifvet förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen. Häruti innefattas bland annat förslag till ändring af åtskilliga §§ i 22 kapitlet nämnda lag. Då detta lagförslag antagligen kommer att, efter högsta domstolens hörande, som endast af hänsyn till domstolens strängt upptagna tid lär hafva blifvit fördröjdt, föreläggas Riksdagen, och då motionärens förslag vid sådant förhållande icke lämpligen synes böra af Riksdagen företagas till pröfning annorlunda än i sammanhang med de af lagberedningen föreslagna ändringar i samma kapitel, hemställer lagutskottet,

3) att hvad Herr Redelius i sin ifrågavarande motion föreslagit för närvarande icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 februari 1889.

På lagutskottets vägnar:

Axel Bergström.

Reservationer

mot utskottets hemställan under punkten 2):

af herr *Lilienberg*: »Då den af motionären föreslagna lagförändring synes mig väl betänkt och efter mitt förmenande ingalunda kan anses obehöflig deraf, att, såsom inom utskottet blifvit upplyst, inom åtskilliga län på sidan om lagen förfäres sålunda, att den, som befinnes sakna tillgång till böter, gripes och införpassas till undergående af förvandlingsstraff, hvilket bestämmes först sedan han ankommit till straffanstalten, har jag ansett, att lagutskottet bort tillstyrka motionens senare alternativ;»

mot utskottets hemställan under punkten 3):

af herr *Redelius*: »Det formella skäl, att strafflagen och särskildt dess 22 kapitel är under omarbetning, synes mig icke vara så afgörande, att min motion endast på grund deraf bort afstyrkas, då *icke* det slag af bedrägeri, som motionen afser, *tillika* utgör föremål för pröfning. Hade så varit fallet, vore allt skäl att afvakta resultatet. Men då, så vidt känt är, så icke är förhållandet, synes mig, formelt taget, att utskottet kunnat finna skäl till detta resonnement: *Emedan* strafflagens 22 kap., som handlar om bedrägeri och annan oredlighet, är under omarbetning, och deri för närvarande icke finnes något sådant stadgande, som motionen afser, så må man taga dess innehåll och syfte i öfvervägande. Detta om utskottets formella skäl.

Något materiellt skäl har utskottet icke anfört. Men på en motions innehåll och syfte lärer väl få bero, huru vida den bör af- eller tillstyrkas. Och vill man taga den nu ifrågavarande motionen i skärskådande, skall man utan svårighet finna, att dess syftemål är: att minska om ej förhindra sådana olyckor, som orsakas af nu rådande borgenssystem. Och detta mål, har jag trott, kan uppnås genom straffpåföljd för »veterligen falsk uppgift» vid låne- eller borgensafstal såsom för bedrägeri. Jag har gjort mig den frågan: Då någon genom veterligen falsk uppgift besvikit annan i låne- eller borgensaffär, vilkendera af de två — ty en tredje gifves icke — skall lagen skydda? Bedragaren eller den bedragne? Bedragaren kan nu, sådan lagen är be-

skaffad, med lagen i hand utkräfva af den bedragne ända till yttersta skärfvén. Men enligt naturlig rättskänsla bör ju den bedragne, såsom den der lidit orätt, hjälpas och skyddas, men bedragaren deremot straffas. Detta har syntts mig så enkelt och naturligt, att jag icke trott mig behöfva spilla många ord derpå. Men jag vågar ändock på grund af det anförda anse, att utskottet kunnat tillstyrka Riksdagen att i skrifvelse till Konungen anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke något stadgande i motionens syfte borde inflyta i 22 kap. strafflagen, då den nu är under omarbetning.»

Herrar *Hasselrot*, *Smedberg* och *H. Andersson* i Nöbbelef hafva begärt få här antecknadt, herr *Smedberg*, att han icke deltagit i behandlingen inom utskottet af något utaf ofvan nämnda ärenden, samt herrar *Hasselrot* och *H. Andersson*, att de icke deltagit i handläggningen inom utskottet, den förre af hans egen förevarande motion och herr *H. Andersson* af herr *Rydings* motion.